

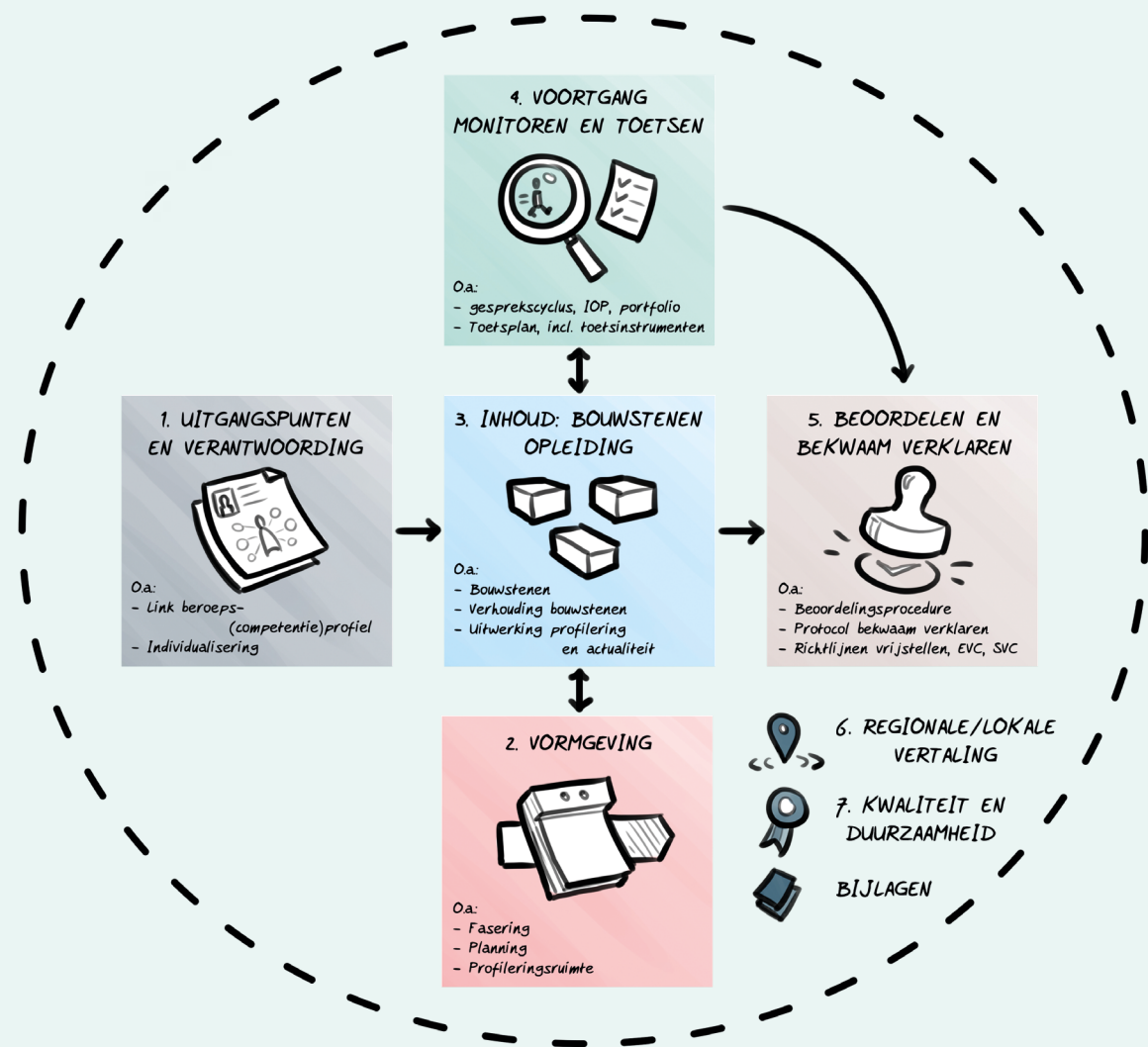

Federatie
**Medisch
Specialisten**

CHECKLIST

Naar een compleet en
werkbaar LANDELIJK
OPLEIDINGSPLAN

Figuur 1: Kernelementen inhoud landelijk opleidingsplan

Deze Checklist 'Naar een compleet en werkbaar landelijk opleidingsplan' is ontwikkeld vanuit het federatieproject Individualisering Opleidingsduur.

© Federatie Medisch Specialisten, november 2016

Inleiding

Het landelijk opleidingsplan (LOP) is bedoeld als basisdocument en kader voor de vormgeving van regionaal en lokaal opleiden. Ieder medisch specialisme heeft een eigen LOP, dat door de wetenschappelijke vereniging van betreffend specialisme wordt ontwikkeld en onderhouden. De inhoud van het opleidingsplan verschilt uiteraard per opleiding. Maar ook de vorm, presentatie en bijvoorbeeld het niveau waarop de inhoud is beschreven lopen uiteen.

Het landelijk opleidingsplan speelt ook een belangrijke rol bij de individualisering van de opleidingsduur. Immers, dit plan geeft per specialisme aan hoe de opleiding verantwoord op maat gemaakt kan worden. Zo wordt er in het landelijk plan onder andere beschreven:

- Wat de (toetsbare, vrijstelbare) bouwstenen van de opleiding zijn en hoe deze zich tot elkaar verhouden,
- Hoe de relatie leerdoelen/competenties- opleidingsactiviteiten- toetsing er uit moet zien,
- Hoe het proces van de voortgang van aios monitoren, beoordelen en bekwaam verklaren plaats vindt,
- Of en hoe aios zich kunnen profileren.

Eisen aan het landelijk opleidingsplan

In het Kaderbesluit CCMS¹ en het 'Intern toetsingskader CGS voor een landelijk opleidingsplan' (KNMG/CGS, 2016)² is aangegeven op basis van welke criteria CGS (ver)nieuw(d)e opleidingsplannen toetst. CGS toetst met name op hoofdlijnen of (onderdelen uit) plannen haalbaar, uitvoerbaar en toetsbaar zijn. Ook heeft CGS de consequenties van de regelgeving rondom individualisering vertaald in haar interne toetsingskader².

In aanvulling daarop helpt het Federatieproject Individualisering Opleidingsduur (RIO) wetenschappelijke verenigingen bij het komen tot een opleidingsplan dat ook voor opleiders en aios overzichtelijk en bruikbaar is. Dit leverde veel inzichten op die ook voor andere wetenschappelijke verenigingen nuttig kunnen zijn.

Over deze checklist

In deze checklist zijn zowel de CGS-criteria^{2,3} als de onderwerpen die in een opleidingsplan compleet, bruikbaar en 'individualiserings-proof' maken, van nadere invullingsuggesties en voorbeelden voorzien.

De checklist is daarmee een hulpmiddel bij de ontwikkeling van eenduidige, bruikbare en efficiënte landelijke opleidingsplannen voor de medisch specialistische vervolgoopleidingen. Wetenschappelijke verenigingen die hun opleidingsplan herzien kunnen deze met behulp van deze checklist kritisch tegen het licht houden. Als alle onderdelen van de checklist in het opleidingsplan zijn verwerkt, kun je er zeker van zijn dat de elementen van een compleet opleidingsplan zijn beschreven.

Bij het gebruik van deze checklist is het aan te bevelen in ieder geval de hoofdonderwerpen uit de checklist in het plan uit te werken (zie figuur 1). Uiteraard kan ervoor worden gekozen de volgorde te wijzigen, een samenvattend en inleidend hoofdstuk toe te voegen en/of andere hoofdstukken naar wens. De checkboxes (☐) bij het onderwerp zijn niet bedoeld als voorschrift, maar geven richting aan de uitwerking van de inhoud.

Bij deze checklist hoort een Word-document 'Voorbeelden en tekstsuggesties uitwerking landelijk opleidingsplan' waarbij voor de verschillende items uit de checklist voorbeelden van uitwerkingen en tekstsuggesties beschreven zijn. De tekstsuggesties en voorbeelden zijn bedoeld ter inspiratie. We hebben daarvoor geput uit de schat aan materiaal die de ontwikkeling van landelijke opleidingsplannen door verschillende wetenschappelijke verenigingen de afgelopen jaren heeft opgeleverd. Het gaat om handige schema's, figuren, formats en basisteksten. Deze zijn te vinden via hyperlinks rechtstreeks in het Word-document en links naar de digitale vindplaats van beschikbaar ondersteunend materiaal.

Checklist: naar een compleet en werkbaar landelijk opleidingsplan

4

Keernelementen inhoud plan:	Tips voor uitwerking en overzichtelijke presentatie
1. Uitgangspunten en verantwoording	
a. Link met beroepscompetentie-profiel, actualiteit e.a. uitgangspunten	☐ Zeer beknopte beschrijving/lijst van het specialisme en welke documenten als uitgangspunt zijn gebruikt (incl. verwijzing naar bijlage) en wat de belangrijkste wijzigingen/actualisering t.o.v. het vorige plan zijn <i>In bijlage:</i> - <i>In apart document of via hyperlink naar digitaal document/website: beschrijving (competentie)profiel specialisme (zie specifieke criteria CGS)</i>
b. Regelgeving t.a.v. individualisering	☐ Korte beschrijving meest relevante regelgeving uit kaderbesluit over individualisering ☐ Vertaling regelgeving naar opleiding: hoe is individualisering binnen de opleiding gefaciliteerd voor zover dat niet bij 'profilering' is uitgewerkt?
2. Vormgeving van de opleiding	
a. Fasering opleiding (vooropleiding, common trunk, differentiatie, specialisatie etc.)	☐ Korte beschrijving van de opleidingsfilosofie c.q. visie op opleiden in relatie tot de bouwstenen/opbouw van de opleiding ☐ Schematisch overzicht fasering opleiding / overzicht fasering i.r.t. mogelijke stages/modules (evt. incl. waar dit plaatsvindt) ☐ Facultatief: Schematisch overzicht ontwikkeling nominale aios op bouwstenen
b. Indeling opleiding	☐ Indien nog niet eerder aangegeven: overzicht stages/modules, incl. aanduiding verplicht of optioneel, eventueel met vuistregel voor minimale – maximale duur ☐ Overzicht verdeling werken in praktijk, cursorisch onderwijs (incl. aantal dagen per jaar, minimaal 10 en beschrijving relatie onderwijs – werkplekleren) en zelfstudie ☐ Indien nog niet eerder benoemd of weergegeven in bijv. de toetsmatrix: hier koppeling beroepsactiviteiten/eenheden met opleidingsactiviteiten aangeven.
c. Profileringsonderwerpen en actualiteit	☐ In algemene zin aangeven hoe maatschappelijke thema's plaats in de opleiding kunnen krijgen via de profileringsruimte c.q. hoe ze zijn verwerkt in het plan.
3. Inhoud: bouwstenen opleiding	
a. Welke bouwstenen (herkenbare beroepsactiviteiten/eenheden, bijvoorbeeld: thema's, EPA's, competenties, KBA's, klinische presentaties etc.)	☐ Korte beschrijving van de 'soorten' bouwstenen (minimaal een set van observeerbare en toetsbare beroepsactiviteiten) ☐ Overzicht op titel van de bouwstenen <i>In bijlage:</i> - <i>Gedetailleerde beschrijving van elke bouwsteen in bijlage (bv. EPA-beschrijvingen, incl. bekwaamheidsniveaus/ijkpunten en koppeling aan (toets-/leer-)instrumenten.</i> <i>NB. Laat zien dat en hoe competenties zijn geoperationaliseerd (incl. indicatoren, niveaus/ijkpunten en instrumenten), laat zien dat en waar maatschappelijke (CanBetter-)thema's zijn verwerkt in de bouwstenen (bijv. kwetsbare ouderen, kostenbewustzijn).</i>
b. Hoe verhouden de diverse bouwstenen van de opleiding zich tot elkaar?	☐ Schematisch overzicht / tabel die verhouding tussen bouwstenen weergeeft. ☐ Schema/matrix waarin beroepsactiviteiten zijn gekoppeld aan competentie(s) gebieden (NB. Laat zien dat er een relatie is)
c. Profileringsruimte: uitwerking en invulling	☐ Concreet aangeven (in tekst/schema) hoe een aios zich gedurende de opleiding zich (individueel) kan profileren - Medisch inhoudelijk (verdieping, differentiaties, etalagestages) - op algemene competenties c.q. maatschappelijke (CanBetter-)thema's (bijv. medisch leiderschap, patiëntveiligheid, kostenbewustzijn/doelmatigheid) ☐ Aanwijzingen voor nadere regionale/lokale invulling profileringsruimte

5

Keernelementen inhoud plan:	Tips voor uitwerking en overzichtelijke presentatie
4. Voortgang monitoren en toetsen	
a. Volgen en monitoren: gesprekscyclus, IOP en portfolio	Hoe wordt de ontwikkeling en voortgang van de aios in de vakbekwaamheid begeleid, gevolgd en gemonitord? ☐ Beschrijving procedures gesprekscyclus, welke gesprekken, en bijbehorende instrumenten ☐ Beschrijving: hoe wordt IOP ingezet i.r.t. werkplekleren, gesprekscyclus, bouwstenen, toetsing en beoordeling? ☐ Beschrijving: hoe wordt het (e-)portfolio ingezet?
b. Toetsplan, incl. (toets-)instrumenten	☐ Korte toelichting op het toetsplan (verantwoording doel, wijze van toetsen en middelen) ☐ Schema: toetsmatrix: eenheden (EPA's e.a.)– toetsinstrumenten <i>In bijlagen:</i> - <i>Gedetailleerde beschrijvingen van in te zetten toetsinstrumenten en formulieren</i> - <i>Eventueel: uitleg c.q. toelichting op de aard van de toetsinstrumenten</i>
5. Beoordelen en bekwaam verklaren	
a. Procedure beoordelen en bekwaam verklaren	☐ Beschrijving beoordelingsprocedure, incl. besluitbevoegden, interpretatie van normen en protocollen <i>In bijlagen:</i> - <i>Beschrijving bemiddeling- en geschilprocedure</i> - <i>Beschrijving procedure GBT binnen de opleiding</i>
b. Richtlijnen voor vrijstellen eerder (EVC) en Sneller verworven competenties (SVC)	☐ Beschrijving en overzicht gehanteerde bekwaamheidsniveaus bij totale set van bouwstenen ☐ Beschrijving protocol bekwaam verklaren: procestappen op hoofdlijnen, o.a. hoe om te gaan met bewijslast ☐ Aanwijzingen voor nadere invulling van het protocol bekwaam verklaren op regionaal/lokaal niveau
	☐ Beschrijving EVC-procedure: omgaan met en besluiten over ☐ Beschrijving SVC-procedure: omgaan met en besluiten over <i>In bijlagen:</i> - <i>Eventueel landelijk lijstje t.a.v. vrijstellingsmogelijkheden gekoppeld aan eerder verworven competenties en inhoud opleiding.</i>
6. Regionale/lokale vertaling plan	
a. Aanwijzingen voor regionale en lokale invulling en implementatie	☐ Sjabloon/implementatieplan voor regionale/lokale invulling landelijk opleidingsplan. Aanwijzingen voor regionale/lokale: - planning en vormgeving opleiding - invulling profileringsdeel opleiding - invulling volgen en monitoren - nadere invulling van het protocol bekwaam verklaren - nadere invulling procedures EVC en SVC - afspraken over rollen, taken en verantwoordelijkheden
7. Kwaliteit en duurzaamheid	
a. Rollen en verantwoordelijkheden	☐ Schematisch overzicht van betrokken, rollen, taken en verantwoordelijkheden in opleidings- en beoordelingsproces (incl. regionale samenwerking)
b. Evaluatie en actualisering	☐ Procedurebeschrijving cyclische evaluatie en verbetering opleiding (PDCA) ☐ Procedurebeschrijving periodieke actualisatie opleiding/het plan (advies: eens per 5 jaar)
c. Professionaliteit	☐ Korte beschrijving hoe opleiders/aios ontwikkelingen in het vak bijhouden ☐ Korte beschrijving hoe deskundigheidsbevordering opleiders plaatsvindt

Kernelementen inhoud plan:**Tips voor uitwerking en overzichtelijke presentatie****Bijlagen**

- Beschrijving (competentie)profiel specialisme (zie specifieke criteria CGS)
- Gedetailleerde beschrijving bouwstenen opleiding (bv. EPA-beschrijvingen)
- Gedetailleerde beschrijvingen toetsinstrumenten en formulieren
- Eventueel: uitleg c.q. toelichting op de aard van de toetsinstrumenten
- Beschrijving bemiddelings- en geschilprocedure
- Beschrijving procedure geïntensiveerd begeleidingstraject (GBT) binnen de opleiding
- evt. landelijk lijstje t.a.v. vrijstellingsmogelijkheden (EVC)

Tips voor vormgeving opleidingsplan

Het streven is bij iedere nieuwe versie van het opleidingsplan om het handzamer, werkbaarder, leesbaarder en duurzamer te maken. Minder proza en meer zichtbare samenhang tussen de elementen, bijvoorbeeld in schema's, helpen daarbij. Andere tips bij het schrijven en samenstellen van een opleidingsplan zijn:

1. Zorg voor een 'handzaam' en 'werkbaar' plan:

- Voeg een leeswijzer in, zodat informatie gemakkelijk te vinden is.
- Voeg een verklarende begrippenlijst in en gebruik zoveel als mogelijk landelijk gehanteerde definities.
- Zorg voor handige en bruikbare schema's, tabellen, formulieren die gemakkelijk in regionale/lokale plannen kunnen worden overgenomen en ingevuld.
- Maak het praktisch: voorzie het plan zoveel mogelijk van elementen die in de regionale/lokale praktijk bruikbaar zijn en zich hebben bewezen.
- Houd de theoretische verantwoording kort.

2. Zorg voor een 'leesbaar' opleidingsplan:

- Probeer het 'kerndeel' (exclusief de bijlagen) van het plan te beschrijven in maximaal 30 pagina's. Maak het plan zo 'compact als verantwoord en zo uitgebreid als nodig'.
- Voorkom herhaling (in tekst en/of schema's/tabellen).
- Schenk aandacht aan de lay-out van het plan. Een overzichtelijke lay-out maakt plannen beter leesbaar.
- Wees zuinig met tekst: dat wat detailuitwerking betreft en gemakkelijk aangepast moet kunnen worden verplaatsen naar bijlagen

3. Zorg voor een 'duurzaam' plan:

- Zorg ervoor dat het plan gericht is op de 'specialist van morgen'.
- Check of het plan aansluit bij het specifiek besluit. Tip: houd het specifiek besluit 'globaal' en zet 'details' in het opleidingsplan. Bouw het plan zo op dat er ruimte blijft voor (tussentijdse) aanpassingen n.a.v. nieuwe ontwikkelingen.
- Maak het opleidingsplan 'digitaal', zodat er centraal aanpassingen kunnen worden doorgevoerd.

Gebruikte bronnen:

1. KNMG/CGS, Kaderbesluit CCMS, Utrecht 2014
2. KNMG/CGS, Intern toetsingskader CGS voor een landelijk opleidingsplan, Utrecht, 2016
3. KNMG/CGS, Beoordelingscriteria van een competentiegericht opleidingsplan, Utrecht, 2012
4. www.medischevervolgopleidingen.nl

Dit rapport is geschreven vanuit het federatieproject
Individualisering Opleidingsduur.

Wil je meer weten over de individualisering van de
opleidingsduur en de gevolgen daarvan voor
onderwijs, toezicht en bedrijfsvoering?
Kijk dan op www.medischevervolgopleidingen.nl

Federatie Medisch Specialisten

Domus Medica . Mercatorlaan 1200 . 3528 BL Utrecht . Postbus 20057 . 3502 LB Utrecht
Telefoon (088) 505 34 34 . www.demedischspecialist.nl